

[NIE]WIEDZA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM O PANDEMII COVID-19 W ŚWIETLE OPINII RODZICÓW I NAUCZYCIELI

[NO] KNOWLEDGE OF PRE-SCHOOL CHILDREN ON THE COVID-19 PANDEMIC IN THE LIGHT OF PARENTS AND TEACHERS ,OPINIONS

Aleksandra Romana Kruszewska^{1,A-F}, Stanisława Katarzyna Nazaruk^{2,A-F},
Ewa Grygiel^{3,A-B,E}

¹Wydział Nauk Społecznych Katedra Pedagogiki,
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska

¹Faculty of Social Sciences, Department of Pedagogy,
University of Humanities and Life Sciences Jan Długosz in Częstochowa, Poland

²Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych Zakład Pedagogiki,
Akademia Białska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Polska

²Faculty of Social Sciences and Humanities Department of Pedagogy,
John Paul II Academy of Applied Sciences in Biała Podlaska, Poland

³Miejskie Przedszkole nr 29 w Częstochowie, Polska

³Municipal Kindergarten nr 29 in Czestochowie, Poland

Kruszewska, A., R., Nazaruk, S., K., Grygiel, E., (2022)., [Nie]Wiedza dzieci w wieku przedszkolnym o pandemii COVID-19 - w świetle opinii rodziców i nauczycieli / [No] Knowledge of pre-school children on the covid-19 pandemic in the light of parents and teachers, opinions, Rozprawy Społeczne / Social Dissertations, 16, <https://doi.org/10.29316/rs/150591>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Tabele/Tables: 14

Ryciny/Figures: 0

Literatura/References: 25

Otrzymano/Submitted:
10.05.2022

Zaakceptowano/Accepted:
01.06.2022

Streszczenie: Głównym celem badań uczyniono poznanie ich wiedzy albo niewiedzy o pandemii, o zasadach bezpiecznego zachowania, o transmisji wirusa. Opracowanie autorskich narzędzi badawczych wynikało z obiektywnego faktu, ponieważ do wymienionej problematyki badań na stan obecny nie stwierdzono standaryzowanych narzędzi pomiaru. Wyniki badań ujawniły wiedzę dzieci na temat skutków zakażenia wirusem i pandemii oraz pozwoliły dostrzec luki i potrzebę jej uzupełniania, co z pewnością będzie motywacją do kontynuacji badań.

Materiał i metody: Badania sondażowe, zastosowano dwa rodzaje narzędzi badawczych: autorski kwestionariusz ankiety skierowany do rodziców i karty pracy adresowane do dzieci.

Wyniki: Wyniki badań przeprowadzonych w badanej grupie rodziców wychowujących dzieci w wieku 5-6 lat pokazały, że rodzice w czasie pandemii w stosunku do dzieci musieli się podjąć realizacji nowych zadań.

Wnioski: Stan wiedzy dzieci w wieku 5-6 lat dotyczący pandemii i zrozumienia przez nie zagadnień dotyczących przestrzegania zasad bezpieczeństwa jest na wysokim poziomie, co z pewnością mogą zawdzięczać swoim rodzicom i nauczycielom przedszkola

Słowa kluczowe: dziecko w wieku przedszkolnym, rodzice, nauczyciel, przedszkole, pandemia COVID-19

Summary: The main aim of the research was to find out about their knowledge or ignorance about the pandemic, about the principles of safe behavior, about virus transmission. The development of the proprietary research tools resulted from an objective fact, because no standardized measurement tools were found for the aforementioned research problems.

Material and methods: Surveys, two types of research tools were used: an original questionnaire for parents and worksheets for children.

Results: The results of the research carried out in the studied group of parents bringing up children aged 5-6 showed that during the pandemic in relation to their children, parents had to undertake new tasks.

Conclusions: The knowledge of children aged 5-6 about the pandemic and their understanding of safety issues is at a high level, which they can certainly owe to their parents and kindergarten teachers

Keywords: preschool child, parents, teacher, kindergarten, COVID-19 pandemic

Adres korespondencyjny: Aleksandra Romana Kruszewska, Wydział Nauk Społecznych Katedra Pedagogiki, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Waszyngtona 4/8, 42-200, Częstochowa, Polska; email: alex.kruszewska@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8755-4476

Copyright by: John Paul II University of Applied Sciences in Biała Podlaska w Białej Podlaskiej, Aleksandra Kruszewska

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wprowadzenie

Na początku grudnia 2019 r. w mieście Wuhan, w chińskiej prowincji Hubei, wybuchła epidemia koronawirusa 2019 (COVID-19). Wywołał ją nowy koronawirus SARSCoV-2 z ciężkim zespołem ostrej niewydolności oddechowej (Ze-Liang i in., 2020; Zhu i in., 2020). W dniu 30 stycznia 2020 r. Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła wybuch epidemii jako stan zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym. Postrzegane ryzyko choroby skłoniło wówczas wiele rządów do ustanowienia różnych środków ochronnych (Zhang, Liu, 2020). Pandemia COVID-19 spowodowała masowe, destrukcyjne zmiany i stała się zagrożeniem we wszystkich krajach w wielu sektorach, również w tych, które są niezbędne do optymalnego rozwoju dzieci (UNICEF, 2021). Wymienione destrukcyjne skutki pandemii dotyczyły szczególnie pogorszenia stanu zdrowia obywateli, wzrostu liczby zgonów, bankructw wielu firm, zmian w strukturze zatrudnienia (Dai i in. 2021). Zakłócenia dotyczyły również funkcjonowania żłobków, przedszkoli i szkół, w których doszło do zamiany trybu edukacji stacjonarnej na edukację zdalną.

Odpowiedzialność i opieka nad dziećmi w rzeczywistości trwania pandemii COVID-19 stanowiły jedno z głównych wyzwań wśród obowiązków rodziców. Nowa sytuacja, niespotykana do tej pory, wymogła na rodzicach dzieci konieczność błyskawicznego przystosowania warunków domowych do potrzeb edukacji dziecka w formie zdalnej (Misirli, Ergulec, 2021; Laguna i in., 2021). Reorganizacji wymagały również dotychczasowe formy opieki nad dzieckiem oraz przygotowanie ich do radzenia sobie w nieprzewidywalnych sytuacjach. To, jakże ważne zadanie przygotowanie dzieci w wieku przedszkolnym do nowej sytuacji uwarunkowanej pandemią COVID-19, znalazło się nie tylko w rękach rodziców, ale także nauczycieli wychowania przedszkolnego.

Zjawiska związane z zagrożeniem zdrowia spowodowane przez COVID-19 postawiły przed nauczycielami szereg nowych zadań (Kruszewska, Nazaruk, Szewczyk, 2020). Nauczyciele na początku zdalnej edukacji nie dysponowali jeszcze skutecznymi i bezawaryjnymi komunikatorami do prowadzenia zajęć on-line (UNESCO, 2020; Hargreaves, 2021). Sytuacja zmieniała się dopiero w roku szkolnym 2021/2022. Wówczas większość lekcji i zajęć prowadzona była przy użyciu platformy Microsoft Teams, która pozwoliła m.in. na realizację lekcji w czasie rzeczywistym, nawiązanie kontaktu nauczyciela z uczniem oraz rodzicami, jak i zebranie pomocy dydaktycznych w jednym miejscu (Ambroziak, 2020). Z punktu widzenia założeń systemu szkolnego, nie tylko zadanie, ale wręcz obowiązek

Introduction

In early December 2019, a coronavirus 2019 (COVID-19) outbreak occurred in Wuhan city, Hubei province, China. It was caused by the novel SARSCoV-2 coronavirus with severe acute respiratory distress syndrome (Ze-Liang et al., 2020; Zhu et al., 2020). On 30 January 2020, The World Health Organization has declared the outbreak as a public health emergency of international concern. The perceived risk of the disease then prompted many governments to establish various protective measures (Zhang, Liu, 2020). The COVID-19 pandemic led to massive, destructive changes and became a threat in all countries in many sectors, including those essential for optimal child development (UNICEF, 2021). These destructive effects of the pandemic, in particular, the deterioration of the citizens' health, the increased death rate, bankruptcies of many companies, changes in employment patterns (Dai et al., 2021). The functioning of nurseries, kindergartens and schools was also disrupted, with a switch from in-person to distance education.

The responsibility and childcare in the COVID-19 pandemic reality was one of the main challenges among parents' responsibilities. The new situation, unprecedented until now, required the parents of children to instantly adapt their home conditions to the needs of the child's distance education (Misirli, Ergulec, 2021; Laguna et al., 2021). The existing forms of childcare also needed to be reorganised and prepared to cope with unpredictable situations. The important task of preparing preschool children for the new COVID-19 pandemic is not only in the hands of parents, but also of preschool teachers.

The health hazards caused by COVID-19 posed a number of new challenges for teachers (Kruszewska, Nazaruk, Szewczyk, 2020). Teachers at the beginning of distance education did not yet have effective and trouble-free communicators for online instruction (UNESCO, 2020; Hargreaves, 2021). The situation did not change until the school year 2021/2022, when most lessons and activities were conducted using the Microsoft Teams platform, which allowed, among other things, for real-time delivery of lessons, communication between the teacher and student and parents, as well as collecting teaching aids in one place (Ambroziak, 2020). From the point of view of the assumptions of the school system, it is not only the task, but even the duty of teachers to realize and satisfy the educational and developmental needs of children who are the main subject of education. The uniqueness of these needs results from the specificity of the child's developmental period, which is the preschool period. In this developmental period the child learns

realizowania i zaspakajania potrzeb edukacyjnych i rozwojowych dzieci będących głównym podmiotem edukacji należy do obowiązków nauczycieli. Wyjątkowość tych potrzeb wynika ze specyfiki okresu rozwojowego dziecka, jakim jest okres przedszkolny. W tym okresie rozwojowym dziecko uczy się norm, zachowań, przyswaja wartości, kształtuje swoją osobowość (Boyd, Bee, 2008). Ponadto w tym okresie dziecka mechanizmy naśladowania i identyfikacji są bardzo silne, a nauczyciele występują w roli „osób znaczących”, stanowiących często chętnie naśladowany wzór zachowań (Karbownik, 2006).

Oprócz zaspakajania wskazanych potrzeb dzieci/uczniów, które można z całą pewnością umiejscowić w tzw. uwarunkowaniach edukacyjnych i wychowawczych sprzężonych z wiekiem rozwojowym, należy wskazać na czynniki nieprzewidywalne, które w każdej chwili mogą dotknąć każdego z nas, rodzinę i całą społeczność. Mogą zagrażać życiu i zdrowiu, np. w sytuacji określonej mianem pandemii (Heitzman, 2020). W tym miejscu nasuwa się istotne pytanie: jak w warunkach pandemii spowodowanej COVID-19 odnaleźli się rodzice dzieci w wieku przedszkolnym, biorąc pod uwagę wiele uwarunkowań kształtujących ich rozwój, zmianę formy nauczania z tradycyjnej na zdalną, kształtowanie emocji i postaw, nabywanie umiejętności komunikacji i zachowań w grupie. Czy dotychczasowe doświadczenie rodziców wystarczy im do rozwiązywania trudnych sytuacji swoich dzieci? Czy oprócz kompetencji wychowawczych potrzebne są rodzicom inne? To kluczowe pytania, jakie z pewnością można postawić rodzicom, których niewątpliwie zaskoczyła nowa formuła nauczania w czasie pandemii (Regulska i in., 2021).

Władze oświatowe wprowadzały różne formy nauczania dzieci w szkołach (stacjonarne, zdalne, hybrydowe), w zależności od nasilenia pandemii, jednak przedszkolaki na ogół były pod stacjonarną opieką swoich nauczycieli w placówkach. Należało, mimo różnego wieku, prowadzić z dziećmi pogadanki i wyjaśniać zasady bezpieczeństwa (UNICEF, 2020). W trakcie trzeciej fali pandemii ograniczono funkcjonowanie placówek przedszkolnych, chociaż było to działanie nie do zaakceptowania wcześniej. Opieka nad dziećmi spadła na pracujących rodziców, a forma zajęć on-line stała się dużym problemem. Kontakt z przedszkolakami został ograniczony, co wpłynęło na charakter pracy nauczycieli – przybyło im więcej obowiązków związanych z przygotowaniem materiałów do prowadzenia zajęć edukacyjnych w warunkach nauki zdalnej (Bielecka, Dudzik, 2021, s. 83-94; Jaskulska, Jankowiak, 2020b). Niewątpliwie zmienił się charakter pracy nauczyciela. Mniejszy był kontakt z dziećmi ale za to zdecydowanie więcej pracy

norms, behaviours, assimilates values, shapes his/her personality (Boyd, Bee, 2008). Moreover, in this period of a child's development the mechanisms of imitation and identification are very strong, and teachers act as "significant people" who are often eagerly imitated models of behaviour (Karbownik, 2006).

In addition to meeting the identified needs of children/students, which can certainly be placed in the so-called educational and upbringing conditions coupled with the developmental age, it is necessary to point out the unpredictable factors that can affect each of us, the family and the whole community at any time. They can threaten life and health, for example in a situation referred to as a pandemic (Heitzman, 2020). This raises an important question: How do parents of preschool children find themselves in the conditions of the COVID-19 pandemic, given the many conditions that shape their development, the change in the form of teaching from traditional to distant, the formation of emotions and attitudes, the acquisition of communication skills and group behaviour. Is the previous experience of parents enough for them to solve the difficult situations of their children? Do parents need other competences besides parenting skills? These are key questions that can certainly be posed to parents who have undoubtedly been surprised by the new formula of teaching during the pandemic (Regulska et al., 2021).

Education authorities introduced different forms of teaching children in schools (in-person, distance, hybrid), depending on the severity of the pandemic, but preschoolers were generally under the in-person care of their teachers in facilities. It was necessary, despite the different ages, to give talks to children and explain safety rules (UNICEF, 2020). During the third wave of the pandemic, the operation of pre-school facilities was reduced, although this was unacceptable before. Childcare fell to working parents, and the form of online classes became a big problem. Contact with preschool children was limited, which affected the nature of teachers' work—they received more responsibilities related to the preparation of materials for conducting educational activities in the conditions of distance learning (Bielecka, Dudzik, 2021, p. 83-94; Jaskulska, Jankowiak, 2020b). Undoubtedly, the nature of the teacher's work has changed. There was less contact with children, but definitely more work related to preparing for classes, educational materials and adapting them to the conditions of distance learning. Teachers devoted significantly more time to this compared to the time before the pandemic (Jaskólska, Jankowiak, 2020a).

związanej z przygotowaniem do zajęć, materiałów edukacyjnych i dostosowaniem ich do warunków nauki zdalnej. Nauczyciele przeznaczali na to zdecydowanie więcej czasu w porównaniu z czasem przed pandemią (Jaskólska, Jankowiak, 2020a).

Rozumienie przez dzieci zjawiska zarażenia (tj. przenoszenia choroby poprzez bliskość lub kontakt fizyczny) jest szczególnie ważnym obszarem badania przyczynowego uczenia się we wczesnym dzieciństwie. Wpływa to na sposób zdobywania przez dzieci wiedzy biologicznej i rozumienia nieoczywistych właściwości i mechanizmów zachorowań. Zrozumienie przenoszenia chorób rozwija się w sposób fragmentaryczny i jest zorganizowane w spójne ramy pojęciowe dopiero wtedy, gdy dzieci zrozumieją złożone procesy biologiczne, które leżą u podstaw przenoszenia chorób. Tak więc, chociaż małe dzieci mają pewną wiedzę na temat zachowań ryzykownych, takich jak zarazki, dzieci nie rozwijają spójnej teorii przyczynowej dotyczącej przenoszenia chorób, aż do okresu średniego dzieciństwa (Leotti i in., 2021).

Niewątpliwie pandemia COVID-19 stworzyła wyjątkową sytuację do refleksji naukowej i zbadania wpływu nieformalnych doświadczeń edukacyjnych na wiedzę dzieci w zakresie przenoszenia chorób i ich późniejszych zachowań. Możliwe, na przykład, że biorąc pod uwagę wytyczne dotyczące dystansu społecznego, rodzice częściej niż kiedykolwiek wcześniej rozmawiali ze swoimi dziećmi o przenoszeniu chorób. Te nieformalne rozmowy mogą ułatwiać przekazywanie informacji związanych z chorobą, a tym samym edukację o przyczynach przenoszenia choroby u dzieci, dotyczącą zarówno COVID-19, jak i ogólnie chorób zakaźnych, ponieważ przenoszenie jest podobne w przypadku wielu patogenów.

W związku z przedstawioną z konieczności w skrócie potrzebą realizacji zadań opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych w czasie pandemii w stosunku do dzieci w wieku przedszkolnym przez rodziców i nauczycieli oraz mając jednocześnie na uwadze troskę o prawidłowy rozwój dzieci dostrzeżono potrzebę przeprowadzenia badań sondażowych, których głównym celem uczyniono poznanie wiedzy albo niewiedzy przedszkolaków o pandemii wywołanej wirusem COVID-19. Prowadzona diagnoza pedagogiczna pozwoliła na wyodrębnienie kilku problemów szczegółowych:

1. Czy rodzice rozmawiają ze swoimi dziećmi o pandemii?
2. Jakich zagadnień o pandemii dotyczą rozmowy rodziców z dziećmi?
3. Jaką wiedzę o pandemii posiadają dzieci w wieku 5-6 lat?

Children's understanding of contagion (i.e. transmission of disease through proximity or physical contact) is a particularly important area of research into causal learning in early childhood. It affects how children acquire biological knowledge and understand the non-obvious properties and mechanisms of disease. The understanding of disease transmission develops in a fragmented way and is organized into a coherent conceptual framework only when children understand the complex biological processes that underlie disease transmission. Thus, although young children have some knowledge of risky behaviors such as germs, children do not develop a consistent causal theory of disease transmission until middle childhood (Leotti et al., 2021).

There is no doubt that the COVID-19 pandemic has created a unique situation for scientific reflection and investigation of the impact of informal educational experiences on children's knowledge of disease transmission and their subsequent behaviour. It is possible, for example, that given social distance guidelines, parents are talking to their children more often than ever about the transmission of diseases. These informal conversations may facilitate disease-related information and thus education about the causes of disease transmission in children, concerning both COVID-19 and infectious diseases in general, as transmission is similar for many pathogens.

In view of the need for parents and teachers to carry out protective, upbringing and educational tasks during the pandemic for pre-school children, and at the same time taking into account the concern for the proper development of children, the need for conducting surveys was noted, the main purpose of which was to learn about the knowledge or lack of thereof of pre-schoolers about pandemic covid-19. The conducted pedagogical diagnosis allowed for the identification of several specific problems:

1. Do parents talk to their children about the pandemic?
2. What issues about the pandemic do parents discuss with their children?
3. What knowledge do children aged 5-6 years have about the pandemic?

Założenia metodologiczne badań

Badania sondażowe przeprowadzono w miesiącach styczeń-luty 2022 roku na terenie województwa śląskiego i podlaskiego. Był to czas, kiedy dzieci po różnych okresach i falach pandemii systematycznie uczęszczają na zajęcia do placówek przedszkolnych. Respondentami była grupa rodziców (N=279) i ich dzieci (N=160) w wieku 5-6 lat uczęszczające do przedszkoli. W badaniach zastosowano dwa rodzaje narzędzi badawczych: autorski kwestionariusz ankiety skierowany do rodziców i karty pracy adresowane do dzieci. Opracowanie autorskich narzędzi badawczych podyktowane było brakiem standaryzowanych narzędzi pomiaru do omawianej problematyki (Łobocki, 2006).

Ankieta skierowana do rodziców składała się z sześciu pytań, których celem było pozyskanie wiedzy, czy i w jaki sposób rodzice przekazują dzieciom istotne informacje o pandemii i zasadach dotyczących bezpieczeństwa. W celu sprawnej organizacji badań kwestionariusze ankiet wydrukowano i przekazano rodzicom, ponieważ przeprowadzenie badań tylko w formie on-line wykluczałoby niektóre rodziny, a zamierzeniem badawczym było dotarcie do rodziców o różnym statusie materialnym i społecznym.

Drugim zastosowanym w badaniach narzędziem były karty pracy o tematyce bezpieczeństwa w czasie pandemii COVID-19 opracowane do grupy wiekowej dzieci w wieku 5-6 lat (które są odpowiednikiem testu pedagogicznego) (Pilch, Bauman, 2001). Na karcie pracy umieszczono 6 pytań rysunkowych. Nauczyciel na głos czytał kolejne polecenia, a zadaniem dzieci było zakreślenie (otoczenie pętlą) prawidłowej odpowiedzi. Pozyskane w trakcie badań wyniki objęto analizą statystyczną.

Uczestnicy badań

Wyniki uzyskane na podstawie analizy zgromadzonego materiału pozwoliły określić płeć, wiek i liczbę biorących udział w badaniu dzieci i ich rodziców.

Methodological assumptions of research

The survey was conducted in January-February 2022 in the Silesian and Podlaskie Voivodeships. It was a time when children were systematically attending pre-school institutions after different periods and waves of the pandemic. The respondents were a group of parents (n = 279) and their children (N = 160) aged 5-6 years attending kindergarten. Two types of research tools were used in the study: an original questionnaire survey addressed to parents and worksheets addressed to children. The development of the original research tools was dictated by the lack of standardised measurement tools for the discussed issue (Łobocki, 2006).

The questionnaire for parents consisted of six questions, the purpose of which was to gain knowledge of whether and how parents communicate important information about pandemics and safety rules to their children. In order to organise the research efficiently, survey questionnaires were printed and distributed to parents, as conducting the research only in online form would exclude some families, and the aim of the research was to reach out to parents of different material and social status.

The second tool used in the study was COVID-19 pandemic safety worksheets designed for children aged 5-6 years (which are equivalent to a pedagogical test) (Pilch, Bauman, 2001). There were 6 pictorial questions on a worksheet. The teacher read consecutive instructions aloud, and the children's task was to circle (drawing a loop around) the correct answer. The results obtained during the studies were subjected to statistical analysis.

Research participants

The results obtained from the analysis of the collected material allowed us to determine the gender, age and number of children and their parents participating in the study.

Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne badanych rodziców
Table 1. Basic demographic data of the surveyed parents

Wiek rodziców / Age of parents	Kobiety / Women N=143		Mężczyźni / Men N=136		Ogółem / Total	
	N	%	N	%	N	%
21-30	41	28,7	29	21,4	70	25,1
31-40	64	44,7	58	42,6	122	43,7
powyżej / over 40	38	26,6	49	36	87	31,2
ogółem / total	143	100	136	100	279	100,0

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Jak wynika z zebranych danych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 31 do 40 lat. Wśród respondentów najmniejszy odsetek dotyczył osób w wieku 21-30 lat.

According to the data collected, the largest group were people in the age range from 31 to 40 years. Among the respondents, the smallest percentage concerned people aged 21-30 years.

Tabela 2. Podstawowe dane demograficzne badanych dzieci
Table 2. Basic demographic data of the surveyed children

Płeć / Gender	Liczba / Score	Wiek dzieci / Age of children		%	
	N=160	5 lat / 5 years	6 lat / 6 years	5 lat / 5 years	6 lat / 6 years
Dziewczynki / Girls	81	38	43	46,9	53,1
Chłopcy / Boys	79	35	44	44,3	55,7

Źródło: badania własne.
Source: own research.

W badaniach uczestniczyło ogółem 160 dzieci. Nie jest to duża grupa dzieci wyłoniona do badania, ale była ona konsekwencją pracy placówek oświatowych w reżimie sanitarnym z powodu pandemii COVID-19 i spowodowana trudnościami w bezpośrednim dotarciu do nauczycieli przez organizatorów badania.

A total of 160 children participated in the studies. This is not a large group of children selected for the study, but it was a consequence of educational institutions working under a sanitary regime due to the COVID-19 pandemic and due to the difficulties in direct outreach to teachers by the organizers of the study.

Wyniki badań

Z nastaniem pandemii w Polsce obowiązek opieki i „rozłożenia parasola ochronnego na dzieci” spadł przede wszystkim na rodziców. To oni musieli jako pierwsi „wyposażyć” dzieci w podstawową wiedzę na temat zasad bezpieczeństwa. Z pewnością nie było to dla nich zadanie łatwe. Jak dziecku w wieku 5-ciu lub 6-ciu lat wytłumaczyć, że na świecie (to już jest pojęcie abstrakcyjne dla tych dzieci) rozprzestrzeniła się bardzo groźna zagrażająca zdrowiu i życiu choroba. Wraz z wiekiem i rozwojem dziecka można stosować już coraz bardziej zróżnicowane słownictwo, bo im starsze dzieci, tym ich wiedza jest bardziej rozległa, a zasób słownictwa obszerniejszy.

Zapytano zatem rodziców (pyt.1), czy koronawirus SARS-CoV-2 stanowi zagrożenie dla zdrowia człowieka? Odpowiedzi rodziców w formie wskaźników procentowych przedstawiono w tabeli 3.

Research findings

With the onset of the pandemic in Poland, the duty of care and “spreading a protective umbrella over children” fell primarily on parents. It was they who first had to “equip” their children with basic knowledge of safety rules. It was certainly not an easy task for them. How to explain to a child aged 5 or 6 years that a very dangerous, health- and life-threatening disease has spread throughout the world (this is already an abstract concept for these children)? As the child grows older and develops, a more varied vocabulary can be used, because the older the children, the more extensive their knowledge and vocabulary is.

Parents were therefore asked (Q.1): Does SARS-CoV-2 coronavirus pose a threat to human health? Parental responses in the form of percentages are presented in Table 3.

Tabela 3. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 1
Table 3. Distribution of parents' answers to question 1

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	138	96,5	101	74,3
Raczej tak / Generally yes	5	3,5	35	25,7
Raczej nie / Generally no	-	-	-	-
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Jak pokazały zebrane dane zdecydowana większość badanych rodziców- udzieliła odpowiedzi, że koronawirus SARSCoV-2 zagraża zdrowiu człowieka.

Celem kolejnego pytania zamieszczonego w kwestionariuszu ankiety było poznanie (pyt. 2), czy rodzice rozmawiają ze swoimi dziećmi o pandemii COVID-19.

As shown in the collected data, the vast majority of surveyed parents answered that SARSCoV-2 coronavirus is a threat to human health.

The purpose of the next question included in the survey questionnaire was to find out (question 2) whether parents talk to their children about the COVID-19 pandemic.

Tabela 4. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 2
Table 4. Distribution of parents' answers to question 2

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	123	86	98	72,1
Raczej tak / Generally yes	18	12,6	35	25,7
Raczej nie / Generally no	2	1,4	3	2,2
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Dane z powyższej tabeli wskazują, że zdecydowana większość rodziców, ponad 70%, zarówno matki, jak i ojcowie rozmawiają z dziećmi o pandemii. Niewielka liczba rodziców odpowiedziała „raczej tak”, która może sugerować niezdecydowanie w tej kwestii. Odnotowano w kilku przypadkach udzielenie odpowiedzi „raczej nie”, która sugeruje na brak podejmowania tego tematu przez rodziców, jednak trudno wskazać na przyczynę tego typu odpowiedzi. Część rodziców chce „chronić” swoje dzieci przed tego typu rozmowami. Ale czy jest to podejście słuszne?

Odpowiedzi respondentów na pytanie (pyt. 3) w brzmieniu: czy uważa Pani/Pan, że Państwa dziecko ma świadomość zagrożeń jakie wywołuje pandemia COVID-19? przedstawiono w tabeli 5.

The data in the table above show that the vast majority of parents, more than 70%, both mothers and fathers, talk to their children about the pandemic. A small number of parents answered, “generally yes”, which may suggest indecision on this issue. In a few cases, a “generally no” answer was given, which suggests that parents do not talk about this topic, but it is difficult to indicate the reason for this type of response. Some parents want to “protect” their children from such conversations. But is this approach right?

Respondents' answers to the question (Q.3) “Do you think your child is aware of the threats posed by the COVID-19 pandemic?” are presented in Table 5.

Tabela 5. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 3
Table 5. Distribution of parents' answers to question 3

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	78	54,5	94	69,1
Raczej tak / Generally yes	62	43,4	31	22,8
Raczej nie / Generally no	3	2,1	11	8,1
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Analiza opracowanych danych wskazuje, że ponad połowa rodziców uważa, że ich dziecko jest świadome zagrożeń, jakie może wywołać pandemia COVID-19. Natomiast część rodziców uważa inaczej, nie są pewni, że ich dzieci są świadome tego stanu. Te odpowiedzi ze strony rodziców skłaniają do

Analysis of the data shows that more than half of parents believe that their child is aware of the risks that the COVID-19 pandemic may pose. However, some parents believe otherwise: they are not sure whether their children are aware of this health condition. These responses from parents are thought-provoking and suggest, nevertheless,

refleksji i sugerują jednak potrzebę rozmowy rodziców z dziećmi o pandemii.

W trosce o zdrowie dziecka i wdrażanie w życie zasad bezpieczeństwa w czasie pandemii, do których z pewnością należy zaliczyć higienę, oprócz mówienia o tym i wyjaśniania, istotne znaczenie ma praktyka, ponieważ dzieci w wieku przedszkolnym uczą się poprzez naśladowanie. W związku z powyższym zapytano rodziców (pyt. 4), czy ich dziecko rozumie potrzebę mycia rąk i często je myje.

the need for parents to talk to their children about the pandemic.

In care of the child's health and the implementation of safety rules in times of pandemics, which certainly include hygiene, in addition to talking about it and explaining it, practice is important, as preschool children learn through imitation. Therefore, the parents were asked (Q.4) whether their child understands the need to wash his hands and washes them frequently.

Tabela 6. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 4
Table 6. Distribution of parents' answers to question 4

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	143	100	136	100
Raczej tak / Generally yes	-	-	-	-
Raczej nie / Generally no	-	-	-	-
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Dane z powyższej tabeli są zadowalające, wszyscy rodzice stwierdzili, że ich dziecko rozumie potrzebę mycia rąk i często je myje, co ma istotne znaczenie w przestrzeganiu zasad bezpieczeństwa w czasie pandemii.

Niewątpliwie do jednych z trudnych sytuacji do zaakceptowania w czasie pandemii była izolacja (np. podczas choroby, złego samopoczucia, podwyższonej temperatury) i w związku z tym konieczność pozostawania w domu, bez możliwości wyjścia i skontaktowania się z rówieśnikami lub osobami z rodziny. Dlatego tego typu sytuacje mogły sprawiać trudności z ich zrozumieniem i zaakceptowaniem nie tylko ze strony osób dorosłych, ale i dzieci. Zapytano zatem rodziców (pyt. 5), czy ich dziecko rozumiało konieczność izolacji /pozostania w domu/ podczas choroby?

The data in the table above are satisfactory, with all parents stating that their child understands the need to wash their hands and washes them frequently, which is important in complying with safety rules during a pandemic.

Undoubtedly, one of the difficult situations to accept during the pandemic was isolation (e.g. during illness, malaise, elevated temperature) and therefore having to stay at home without being able to go out and get in touch with peers or family members. For this reason, such situations could be difficult to understand and accept not only for adults, but also for children. The parents were therefore asked (Q.5), whether their child understood the need to isolate /stay at home/ during the illness?

Tabela 7. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 5
Table 7. Distribution of parents' answers to question 5

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	75	52,4	63	46,3
Raczej tak / Generally yes	56	39,2	57	41,9
Raczej nie / Generally no	12	8,4	8	5,9
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	8	5,9

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Należy zauważyć, że odpowiedzi rodziców na to pytanie są różne. Odnotowano zbliżone dane w odpowiedziach „raczej tak” i „zdecydowanie tak”,

It should be noted that parents' responses to this question vary. Similar data were reported in the "generally yes" and "definitely yes" responses,

co może sugerować, że zrozumienie izolacji przez dzieci w czasie pandemii jest trudne i rodzice mają tego świadomość.

Pytanie zamykające listę pytań adresowanych do rodziców miało na celu pozyskanie informacji (pyt. 6), czy rodzice wiedzą, że nauczyciele w przedszkolu przekazują rzetelną wiedzę dzieciom o koronawirusie i pandemii?

which may suggest that children's understanding of isolation during a pandemic is difficult and parents are aware of this.

The closing question addressed to parents was designed to elicit information (Q.6) on whether parents know that kindergarten teachers are providing accurate knowledge to children about coronavirus and the pandemic?

Tabela 8. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie 6
Table 8. Distribution of parents' answers to question 6

Odpowiedzi rodziców / Parents' responses	Kobiety / Women		Mężczyźni / Men	
	N=143	%	N=136	%
Zdecydowanie tak / Definitely yes	139	97,2	136	100
Raczej tak / Generally yes	4	2,8	-	-
Raczej nie / Generally no	-	-	-	-
Zdecydowanie nie / Definitely not.	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Odpowiedzi rodziców na powyższe pytanie wskazują, że rodzice komunikują się z nauczycielami, mają do nich zaufanie, a wiedza jaką posiadają dzieci o pandemii jest rzetelna.

Parents' responses to the above question indicate that parents communicate with teachers, they trust them and the knowledge children have about the pandemic is reliable.

Wiedza przedszkolaków o pandemii na podstawie wykonanych zadań w kartach pracy

Celem drugiej części badań było poznanie stanu wiedzy o pandemii jaką posiadają dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczające do kilku wybranych przedszkoli na podstawie oceny poprawności wykonania 6 zadań zamieszczonych w kartach pracy. Każde zadanie tematycznie dotyczyło innej kwestii dotyczącej pandemii. Nauczycielka czytała na głos treść zadania i możliwości odpowiedzi, które przedstawiono w formie graficznej, a dzieci mając do wyboru odpowiednie ilustracje zaznaczyły te, które według nich były prawidłowe. Odpowiedzi prawidłowe: *prawda* (P), a nie prawidłowe *fałsz* (F) oznaczono w tabelach poniżej.

Zadanie nr 1 brzmiało: *co to jest pandemia?* Zaproponowano dwie odpowiedzi ukazujące kule ziemskie z naniesionymi punktami zachorowań. Jedna odpowiedź brzmiała: *gdy w jednym miejscu choruje dużo ludzi na tę samą chorobę* (P) i *w jednym miejscu choruje niewiele ludzi na inną chorobę* (F).

Zestawienie punktów uzyskanych przez dzieci za wykonanie tego zadania przedstawiono w poniższej tabeli, w której uwzględniono wiek i płeć uczestniczących w badaniu dzieci.

Knowledge of preschool children about the pandemic according to the completed tasks in the worksheets

The aim of the second part of the study was to find out the state of knowledge about the pandemic possessed by children aged 5-6 years attending several selected kindergartens based on the assessment of the correctness of the performance of six tasks included in the worksheets. Each task was thematically related to a different pandemic issue. The teacher read aloud the content of the task and the possible answers, which were presented in graphic form, and the children, having a choice of appropriate illustrations, marked those that they thought were correct. Correct answers: *true* (P) and incorrect *false* (F) are indicated in the tables below.

Question 1 was: *What is a pandemic?* Two answers were proposed, showing globes with disease points marked on it. One answer was: *when a lot of people get sick in one place from the same disease* (P) and *few people get sick in one place from another disease* (F).

A summary of the scores obtained by the children for this task is presented in the table below, which takes into account the age and gender of the children participating in the study.

Tabela 9. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 1 /zestawienie procentowe/
Table 9. Children's performance in task 1 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
1	(P) max 1	100	100	94,3	100
	(F) 0	-	-	5,7	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

W zadaniu pierwszym, uzyskane wyniki pokazały, że prawie wszystkie dzieci potrafiły poprawnie odpowiedzieć na pytanie, co to jest pandemia. W badanej grupie chłopców w wieku 5-lat zaobserwowano tylko pojedyncze potknięcia.

Zadanie nr 2 brzmiało: *czym jest koronawirus?* Tu dzieci miały dwie możliwości zaznaczenia odpowiedzi: *wirus – kuzyn grypy i przeziębienia* (P) lub: *postać z gry* (F).

In the first task, the results showed that almost all children were able to correctly answer the question, what is a pandemic. In the study group of boys aged 5, only single lapses were observed.

Task 2 was: *what is coronavirus?* Here, the children had two options: *virus – cousin of flu and cold* (P) or: *character from the game* (F).

Tabela 10. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 2 /zestawienie procentowe/
Table 10. Children's performance in task 2 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
2	(P) max 1	100	100	94,3	100
	(F) 0	-	-	5,7	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Zaobserwowano identyczne wyniki, jak w zadaniu 1, które wskazują, że prawie wszystkie dzieci wiedzą, czym jest koronawirus. Na uwagę zasługują nieprawidłowe odpowiedzi udzielone przez chłopców w wieku 5-lat, co powinno skłonić do poszukiwań przyczyn zaobserwowanego stanu.

Zadanie nr 3 brzmiało: *w jaki sposób można się zarazić koronawirusem?* Tu rysunek przedstawiał osobę kichającą i kaszlącą (P), a drugi osoby w maseczkach ochronnych (F).

The results were the same as in Task 1, showing that almost all children know what coronavirus is. Noteworthy is the incorrect answer given by boys aged 5 years, which should prompt the search for reasons for the observed state.

Task number 3 was: *how can you get infected with coronavirus?* Here the picture showed a person sneezing and coughing (p), and the second depicted people wearing protective face masks (f).

Tabela 11. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 3 /zestawienie procentowe/
Table 11. Children's performance in task 3 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
3	(P) max 1	100	100	85,7	100
	(F) 0	-	-	14,3	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Zdecydowana większość dzieci, w tym wszystkie dziewczynki i chłopcy w wieku 6-lat, poprawnie zakreśliły odpowiedź na pytanie nr 3. Niestety część chłopców w wieku 5-lat miała z problem z udzieleniem poprawnej odpowiedzi.

The vast majority of children, including all girls and boys aged 6, correctly circled the answer to question 3. Unfortunately, some of the boys at the age of 5 had problems with giving the correct answer.

Zadanie nr 4 brzmiało: *czym powinno się zasłaniać usta i nos? Rysunki przedstawiały osobę w maseczce ochronnej (P), rycerza w przyłbicy (F₁) i jeszcze trzecią osobę z zasłoniętymi chustą ustami (F₂).*

Task number 4 was: *what should you cover your mouth and nose with? The pictures showed a person wearing a protective mask (P), a Knight wearing a helmet with a visor (F₁) and a third person with his mouth covered with scarf (F₂).*

Tabela 12. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 4 /zestawienie procentowe/
Table 12. Children's performance in task 4 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
4	(P) max 1	100	100	100	100
	(F ₁) 0	-	-	34,3	-
	(F ₂) 0	31,6	20,9	25,7	40,9

Źródło: opracowanie własne; dane nie sumują się – wybór wielokrotny.
Source: own elaboration; data do not add up – multiple choice.

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że niektórym dzieciom, zarówno dziewczynkom, jak i chłopcom w wieku 5 i 6 lat to zadanie sprawiło trudność. Większość dzieci poprawnie zakreśliła odpowiedź wskazującą na zasłanianie ust i nosa maseczką ochronną. Niestety niektóre dzieci zakreśliły osobę zasłaniającą usta chustą, co skłania do wyciągnięcia wniosku, że wiedza w tym zakresie nie jest w pełni opanowana przez wszystkie dzieci.

Zadanie nr 5 dotyczyło prawidłowo zakładanej maseczki ochronnej, a jako odpowiedzi przedstawione były osoby z maseczką na nosie i ustach (P) i pod brodą (F).

The data in the table above indicate that some children, both girls and boys aged 5 and 6, found this task difficult. Most children correctly circled the answer indicating covering mouth and nose with a protective face mask. Unfortunately, some children marked the person covering his/her mouth with a scarf, which leads to the conclusion that knowledge in this area is not fully mastered by all children.

Task 5 concerned the correct application of a protective face mask, and the answers showed people with the mask over their nose and mouth (P) and under their chin (F).

Tabela 13. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 5 /zestawienie procentowe/
Table 13. Children's performance in task 5 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
5	(P) max 1	100	100	91,4	100
	(F) 0	-	-	8,6	-

Źródło: opracowanie własne.
Source: own elaboration.

Na to pytanie dzieci wykazały się dobrą znajomością, na co wskazują uzyskane przez nich wyniki.

Ostatnie zadanie nr 6 zamieszczone w karcie pracy brzmiało: *jak należy chronić się przed koronawirusem? Rysunki przedstawiały siedem różnych sytuacji z życia: częste mycie rąk (P₁), zachowanie dystansu pomiędzy ludźmi (P₂), noszenie maseczki ochronnej w miejscach publicznych (P₃), spotkania towarzyskie w dużym gronie (F₁), przytulanie oraz zabawy bez zachowania środków ostrożności (F₂), szczepionki (P₄) oraz spożywanie napojów z jednej szklanki (F₃).* Zadaniem dziecka było otoczenie pętlą prawidłowych odpowiedzi.

The children showed good knowledge answering this question, as indicated by their results.

The last task no. 6 in the worksheet was: *how to protect yourself from coronavirus? The pictures showed seven different life situations: frequent hand washing (P₁), keeping a distance between people (P₂), wearing a protective face mask in public places (P₃), socialising in large groups (F₁), hugging and playing without precautions (F₂), vaccines (P₄) and drinking from the same glass (F₃).* The child's task was to draw loops around the correct answers.

Tabela 14. Wyniki dzieci za wykonanie zadania nr 6 /zestawienie procentowe/
Table 14. Children's performance in task 6 /percentage summary/

Nr zadania / Task No.	Liczba pkt / Score	Dziewczynki / Girls		Chłopcy / Boys	
		5 lat / 5 years N=38	6 lat / 6 years N=43	5 lat / 5 years N=35	6 lat / 6 years N=44
6	(P ₁) max1	100	100	100	100
	(P ₂) max1	78,9	93	80	95,5
	(P ₃) max1	100	100	100	100
	(F ₁) 0	92,1	97,7	97,1	95,5
	(F ₂) 0	-	-	-	-
	(P ₄) max1	100	100	100	100
	(F ₃) 0	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne; (dane nie sumują się - wybór wielokrotny).

Source: own study, (data do not add up - multiple choice).

Jak wskazują uzyskane przez dzieci punkty, zadanie szóste nie sprawiło im problemu. Prawie wszystkie dzieci zakreśliły poprawne odpowiedzi, wskazując, że posiadają wiedzę w zakresie znajomości zasad ochrony przed koronawirusem. Niższe noty odnotowano w dwóch przypadkach: przy rysunku dotyczącym zachowania dystansu pomiędzy ludźmi i przy rysunku obrazującym spotkania towarzyskie w dużym gronie. Biorąc pod uwagę treść wymienionych zagadnień mogą one sugerować brak wiedzy i trudność z ich zrozumieniem przez niektóre dzieci.

Podsumowanie i wnioski

Wyniki badań przeprowadzonych w badanej grupie rodziców wychowujących dzieci w wieku 5-6 lat pokazały, że rodzice w czasie pandemii w stosunku do dzieci musieli się podjąć realizacji nowych zadań. Pandemia zaskoczyła wszystkich, w tym rodziców, nauczycieli a zdalne nauczanie wymogło przeorganizowanie życia rodzinnego. Życie w pandemii wymusiło nowe tematy do rozmów rodziców z dziećmi. W trosce o zdrowie własne i swoich dzieci rodzice musieli podejmować tematy dotyczące pandemii i rozmawiać z nimi, co nie było zadaniem łatwym ze względu na fakt, że wiedza o koronawirusie była ograniczona, a nawet podawana w mediach społecznościowych jako *fake newsy*. Niemalą trudnością było ustalenie sposobu przekazywania dzieciom wiedzy, czy dobór odpowiedniego słownictwa.

Wyniki badań pokazały, że większość rodziców z badanej grupy rozmawiała z dziećmi o pandemii COVID-19, którzy chcieli, aby byli one świadome zagrożeń jakie wywołuje pandemia. Niestety, część rodziców nie podejmowała tego tematu z dziećmi i trudno jest wskazać powody tego stanu. Pozyskane dane skłaniają, co warto zaznaczyć, do

As indicated by the scores obtained by the children, the sixth task did not cause them any problems. Almost all children provided correct answers, indicating that they had knowledge of the protective measures against coronavirus. Lower scores were recorded in two cases: for a picture showing the maintenance of distance between people and for one depicting social gatherings in a large group. Given the content of mentioned issues, they may suggest a lack of knowledge and that some children find it difficult to understand them.

Summary and conclusions

The results of the research conducted in the studied group of parents raising children aged 5-6 years showed that parents had to assume new tasks during the pandemic in relation to their children. The pandemic took everyone by surprise, including parents, teachers, and distance learning required reorganisation of family life. Life in a pandemic forced new topics of conversation between parents and children. For the sake of their own and their children's health, parents had to take up topics concerning pandemic and talk about it with their children, which was not an easy task due to the fact that knowledge about coronavirus was limited and even reported on social media as *fake news*. It was challenging to figure out how to convey knowledge to children or how to choose the appropriate vocabulary.

The results showed that the majority of parents in the study group talked to their children about the COVID-19 pandemic and wanted them to be aware of the risks posed by the pandemic. Unfortunately, many parents did not discuss this topic with their children and it is difficult to identify the reasons for this. It is worth noting that the data obtained lead

dociekań na temat stanu zachowań niektórych rodziców. Zadawałam odpowiedzi rodziców dotyczące rozmowy z dziećmi o zasadach bezpieczeństwa, szczególnie przestrzegania higieny, nie tylko w teorii, ale i w praktyce. Podobne odpowiedzi rodziców odnotowano na pytanie dotyczące nauczycieli, którzy przekazują rzetelną wiedzę dzieciom o koronawirusie i pandemii, co wskazuje, że rodzice wiedzą, że takie działania prowadzą nauczyciele w przedszkolu i posiadają do nich zaufanie.

Badania pokazały, jak dużym wyzwaniem ze strony biorących udział w badaniu rodziców było wyjaśnienie dzieciom konieczności izolacji /pozostania w domu/ podczas choroby.

Podsumowując wyniki jakie uzyskały dzieci z wykonania poszczególnych zadań w kartach pracy można z całą pewnością stwierdzić, że stan wiedzy dzieci w wieku 5-6 lat dotyczący pandemii i zrozumienia przez nie zagadnień dotyczących przestrzegania zasad bezpieczeństwa jest na wysokim poziomie, co z pewnością mogą zawdzięczać swoim rodzicom i nauczycielom przedszkola. W badanej grupie wiekowej 5-latków i 6-latków pojawiły się błędne odpowiedzi na niektóre pytania, jednak stanowią one mały odsetek odpowiedzi udzielonych przez badane dzieci. Wyniki badań na temat wiedzy lub niewiedzy dzieci w wieku przedszkolnym na przykładzie badanej grupy pokazały daleko idące zmiany w przyswajaniu przez nie nowych pojęć dotyczących pandemii, koronawirusa i ich zrozumienia oraz stosowania w życiu. Zdobytą w okresie dzieciństwa wiedza z pewnością będzie miała znaczenie w najbliższej przyszłości, na co warto zwrócić uwagę, ze względu na fakt, że żyjemy w czasach nieprzewidywalnych, a sytuacja epidemiczna zarówno w kraju, jak i na świecie jest ciągle niejednoznaczna.

to inquiries about the behaviour of some parents. Parents' responses indicating that they talk to their children about safety rules, especially hygiene, are satisfactory, not only in theory but also in practice. Similar responses were received from parents when asked about teachers who provide reliable information to children about the coronavirus and pandemic, indicating that parents know and trust that such activities are carried out by preschool teachers.

The study showed how challenging it was for the participating parents to explain to their children the need to isolate /stay at home/ during illness.

Summing up the results obtained by children from the completion of individual tasks in the worksheets, it can be concluded with certainty that the state of knowledge of children aged 5-6 years regarding the pandemic and their understanding of the issues related to complying to safety rules is at a high level, which they can certainly owe to their parents and kindergarten teachers. In the surveyed age group of 5- and 6-year-olds, there were wrong answers to some questions, but these represent a small percentage of the answers given by the surveyed children. The results of the study on knowledge or lack of thereof of preschool children on the example of the studied group showed far-reaching changes in their assimilation of new concepts about pandemic, coronavirus and their understanding and application in life. The knowledge acquired during childhood will certainly be relevant in the near future, which is worth noting, given that we live in unpredictable times and the epidemic situation both nationally and internationally is still ambiguous.

Bibliografia

1. Ambroziak, E. (2021). Wpływ pandemii Covid-19 na funkcjonowanie rodziny, <https://wuplodz.praca.gov.pl/documents/1135458/4472799/Wp%C5%82yw%20pandemii%20Covid-19%20na%20funkcjonowanie%20rodziny%20%28p.%20Ewa%20Ambroziak%29.pdf/1c3b682d-3d03-4667-b64a-6bd9cfe61fe2?t=1614858338028>, [dostęp: 30.04.2022].
2. Bielecka G., Dudzik I. (2021). Nauczanie zdalne w przedszkolu podczas pandemii COVID-19 w opiniach rodziców. *Edukacja-Terapia-Opieka*, Vol. 3, 83-94, <https://czasopisma.pwste.edu.pl/index.php/eto/article/view/137/131>, [dostęp: 26.04.2022].
3. Boyd, D., Bee, H. (2008). *Psychologia rozwoju człowieka*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
4. Dai, J., Sang, X., Menhas, R., Xu, X., Khurshid, S., Mahmood, S., Weng, Y., Huang, J., Cai, Y., Shahzad, B., Iqbal, W., Gul, M., Saqib, Z.A., Alam, M.N. (2021). The Influence of Covid-19 Pandemic on Physical Health–Psychological Pealth, Physical Activity, and Overall Well-Being: the Mediating Role of Emotional Regulation. *Frontiers of Psychology*, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.667461>, [dostęp: 16.04.2022].
5. Heitzman, J. (2020). Wpływ pandemii COVID-19 na zdrowie psychiczne. *Psychiatria Polska*, www.psychiatriapolska.pl, <https://doi.org/10.12740/PP/120373>, [dostęp: 26.04.2022].
6. Hargreaves, A. (2021). What the Covid-19 pandemic has taught us about teachers and teaching. *FACETS Journal*, <https://www.facetsjournal.com/doi/10.1139/facets-2021-0084>, [dostęp: 26.04.2022].

7. Jaskulska, S., Jankowiak, B. (2020a). Dobrostan nauczycieli i nauczycielek a ich postawy wobec kształcenia na odległość w czasie pandemii COVID-19. *Przegląd Pedagogiczny*, 1; <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-98200254-b0df-49f5-b1c8-b77cafa3f7c8>, [dostęp: 19.04.2022].
8. Jaskulska, S., Jankowiak, B. (2020b). Postawy nauczycielek i nauczycieli wobec kształcenia na odległość w czasie pandemii COVID-19. *Studia Edukacyjne*, (57), 47-65. <https://doi.org/10.14746/se.2020.57.4>, [dostęp: 17.04.2022].
9. Karbowniczek, J. (2006). Twórcza aktywność dziecka a metody aktywizujące w nauczaniu zintegrowanym. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, nr 1, 5-9.
10. Kruszewska, A., Nazaruk, S., Szewczyk, K. (2020). Polish teachers of early education in the face of distance learning during the COVID-19 pandemic – the difficulties experienced and suggestions for the future. *Education 3-13*, 1-12, <https://doi.org/10.1080/03004279.2020.1849346>, [dostęp: 18.04.2022]
11. Laguna, T., Hermanns, T. Pinto da Silva, A., Rodrigues, L., Abaid, J. (2021). Remote education: parents' challenges in teaching during the pandemic. *Brazilian Journal of Mother and Child Health*, <https://www.scielo.br/j/rbsmi/a/PGF37qhRQP9HYFH5TSv89zR/>, [dostęp: 17.04.2022].
12. Leotti, L., Pochinki N., Reis D., Bonawitz E., Lobue V. (2021). Learning about germs in a global pandemic: Children's knowledge and avoidance of contagious illness before and after Covid-19. *Cognitive Development*, Vol. 59, <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2021.101090>, [dostęp:22.04.2022].
13. Łobocki, M. (2006). *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Kraków: Wydawnictwo Impuls.
14. Misirli, O., Ergulec, F. (2021). Emergency remote teaching during the covid-19 pandemic: parents experiences and perspectives, *Education and Information Technologies*, 26(6), DOI: 10.1007/S10639-021-10520-4, [dostęp: 16.04.2022].
15. Piechowska, M., Romanowska, S. (2020). Proces edukacji w cyfrowej przestrzeni według nauczycieli i rodziców uczniów w dobie pandemii Covid-19. *Com. Pres.*, <https://compress.edu.pl/e-wydania/item/proces-edukacji-w-cyfrowej-przestrzeni-wedlug-nauczycieli-i-rodzicow-uczniow-w-dobie-koronawir-usa-covid-19>, [dostęp: 16.04.2022].
16. Pilch, T., Bauman, T. (2001). *Zasady badań pedagogicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie ŻAK.
17. Regulska, A., Czarnecka, M., Najda, A.J. (2021). *Rodzina i szkoła wobec pandemii COVID-19*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
18. UNESCO (2020). Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action. International Commission on the Futures of Education, Paris, <https://www.gcedclearinghouse.org/resources/education-postcovid-world-nine-ideas-public-action>, [dostęp: 22.04.2022].
19. UNICEF (2020). Edukacja zdalna w czasie pandemii – zagadnienia, na jakie zwraca uwagę UNICEF Polska, <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-mediow/edukacja-zdalna-w-czasie-pandemii>, [dostęp: 22.04.2022].
20. UNICEF (2021). Young Children and the Pandemic, <https://www.unicef.org/eap/media/8506/file>, [dostęp: 13.04.2022].
21. Ze-Liang Ch., Qi, Z., Yi L, Zhong-Min, G., Xi Z., Wen-Jun Z., Cheng G., Cong-Hui, L., Xiao-Hu, H., Jia-Hai, L. (2020). Distribution of the COVID-19 epidemic and correlation with population emigration from Wuhan, China. *Chinese Medical Journal*, https://journals.lww.com/cmj/fulltext/2020/05050/distribution_of_the_covid_19_epidemic_and.7.aspx, [dostęp: 16.04.2022].
22. Zhang, L., Y. Liu Y. (2020). Potential Interventions for Novel Coronavirus in China: A Systematic Review. *Journal of Medical*, doi: 10.1002/jmv. 25707, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7166986/>, (dostęp: 12.04.2022).
23. Zhu, H., Wei, L., Niu, P. (2020). The novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *Global Health Research Policy* 5, 6, <https://doi.org/10.1186/s41256-020-00135-6>, (dostęp: 16.04.2022).